

HAFSLUND KRAFT AS
Postboks 1098
2605 LILLEHAMMER

Vår dato: 30.01.2025

Vår ref.: 200802239-47 Oppgis ved henvendelse

Deres ref.:

Etablering av midlertidig terskeldam i Møkeren, Kongsvinger kommune - Godkjenning av detaljplan for miljø og landskap

Vi viser til deres søknad om godkjenning av detaljplan for miljø og landskap for midlertidig terskeldam i Møkeren.

Vedtak

NVE godkjenner fremlagte detaljplan for miljø og landskap av 4.10.2024 for etablering av midlertidig terskeldam i Møkeren, Kongsvinger kommune.

Godkjenningen av detaljplan for miljø og landskap gis på følgende vilkår:

- Dere skal orientere oss om dato for oppstart av anleggsarbeidet senest 7 dager før planlagt start. Vi skal også orienteres ved viktige eller kritiske faser i anleggsarbeidet
- Anleggsarbeid i vann skal av hensyn til ørret begrenses til tidsrommet fra 15.6. til 15.9.
- Skogrydding skal av hensyn til fugl og vilt ikke skjer i perioden 15.4 til 15.6.
- Det skal benyttes fiskefaglig kompetanse i detaljutformingen slik at forholdene for toveis fiskevandring over terskeldammen blir best mulig
- Det skal utarbeides forslag til overvåkingsprogram for å vurdere om terskeldammen fungerer for toveis fiskevandring. Forslaget bør ha en tidsramme på 2-3 år og formålet er å gi kunnskap til vilkårsrevisjon/søknad om nedlegging. Forslaget sendes NVE før anleggsarbeidene starter
- Hafslund Vannkraft skal sende søknad om nedleggelse av dam Møkeren til NVE innen 31.12.2026
- Terskeldammen har status som et midlertidig anlegg frem til den vedtas som en permanent løsning, enten i forbindelse med nedlegging av Solbergdammen eller reviderte konsesjonsvilkår
- I tidsrommet fra ny terskeldam er etablert frem til Solbergdammen er nedlagt, skal nålestengselene være ute av dammen. Solbergdammen skal imidlertid, frem til den er nedlagt, fortsatt kunne fungere som et reguleringsanlegg ved særskilte behov. Dammen må i denne forbindelse være operasjonell i løpet av maksimalt 2 døgn.
- Det utarbeides en sluttrapport innen miljø og landskap som sendes NVE innen ett år etter idriftsettelse. Rapporten skal dokumentere at anlegget er bygget i samsvar med konsesjon, godkjent detaljplan og forutsetninger/endringer som er godkjent i løpet av byggeprosessen. [Link til mal](#)

Detaljplan for miljø og landskap må være i samsvar med vilkår og forutsetninger som fremgår av konsesjonen. NVE kan kreve ytterligere detaljering for alle deler av tiltaket. Slike planer skal godkjennes av oss før arbeidet settes i gang. Godkjenningen har hjemmel i konsesjonen datert 5.9.1975, post 6.

Tilsyn

NVE vil følge opp anlegget med inspeksjon. Anlegget er både for planlegging, bygging og senere drift underlagt bestemmelser om internkontroll etter forskrift om internkontroll etter vassdragslovgivningen (FOR 2011-10-28 nr. 1058 IK-vassdrag). NVE forutsetter at internkontroll etter denne forskrift er etablert.

Vår behandling av søknaden

Møkeren har konsesjon for regulering med høyeste regulerte vannstand (HRV) på 174,70 og laveste regulerte vannstand (LRV) på 173,50 (lokalt høydegrunnlag). Reguleringen skjer ved Solbergdammen som er en gammel stålbukkedam med nålestengsel. Dammen er i bruddkonsekvensklasse 2 og oppfyller ikke dagens krav i damsikkerhetsforskriften. Det er behov for å øke sikkerheten ved dammen så raskt som mulig.

Hafslund Kraft vurderer at den beskjedne produksjonsgevinsten som oppnås ved regulering av Møkeren ikke kan forsvare kostnadene ved etablering av ny reguleringsdam. De planlegger derfor å søke NVE om nedlegging av Solbergdammen.

Det er fremmet krav til NVE om revisjon av konsesjonsvilkårene for reguleringen av Brødbølvassdraget.

Proessen rundt søknad om nedlegging samt revisjon av konsesjonsvilkårene, vil erfaringsvis ta flere år. For å raskere kunne oppfylle kravene i damsikkerhetsforskriften, ønsker Hafslund Kraft å etablere en terskeldam oppstrøms Solbergdammen.

NVE vurderer at etablering av en midlertidig overløpsterskel med kronehøyde på 174,1 m vil bedre damsikkerheten ved utløp Møkeren frem til søknad om nedlegging av Solbergdammen er behandlet. Terskelen vil opprettholde vannivået i Møkeren innenfor reguleringsgrensene, men vil endre rytmen i vannstandsvariasjonene og avløpet fra Møkeren. Overløpsterskelen er et midlertidig tiltak frem til den godkjennes av NVE som permanent. Dette vil skje gjennom prosessen med nedlegging av Solbergdammen samt revisjon av vilkårene. Dersom disse prosessene konkluderer med at det er behov for justering/ombygging av overløpsterskelen, vil det bli pålagt retting før NVE godkjenner terskelen som permanent.

Detaljplanen

Den nye terskeldammen etableres i utløpet av Møkeren, ca 80 m oppstrøms Solbergdammen. Terskeldammen bygges som overløpsterskel med total lengde på ca 60 m. I midten av terskelen etableres et nedsenket løp for fiskevandring. Overløpskronen planlegges på kote 174,1 og vil opprettholde vannstanden i Møkeren innenfor reguleringsgrensene.

Detaljplanen ble sendt på høring 10.12.2024 til Kongsvinger kommune, Statsforvalteren i Innlandet og Innlandet fylkeskommune. Det ble i høringsbrevet spesielt bedt om synspunkt på høyde og utforming av terskelkronen siden den vil endre vannstandsvariasjonen i Møkeren over året.

Høringsuttalelser

Statsforvalteren i Innlandet, 13.1.2025.

Hugst og skogrydding skal av hensyn til fugl og vilt ikke foregå i perioden 15.4 til 15.6. Statsforvalteren forutsetter at nødvendige tiltak for å unngå forurensning av vassdraget samt raske vannføringsendringer nedstrøms anlegget, unngås. Viktigheten av at terskelen utformes slik at den gir gode vandringsmuligheter for fisk og at raske vannføringsendringer nedstrøms dammen unngås, påpekes. Det forventes at NVE pålegger overvåking/dokumentasjon av at valgt opp/nedvandringsløsning for fisk fungerer som planlagt.

Statsforvalteren påpeker at det kreves dispensasjon fra vannressursloven § 11 om kantvegetasjon og at statsforvalter er positiv til å innvilge dette etter søknad.

Innlandet fylkeskommune, 14.1.2025

Det planlegges kulturhistorisk dokumentasjon av Solbergdammen i forbindelse med søknad om nedlegging. Det er viktig at den ikke påvirkes negativt av arbeidene på den nye terskeldammen før dokumentasjonen er utført.

Fylkeskommunen forutsetter at konsesjonær innhenter nødvendige tillatelser etter vegloven.

Terskeldammen vil gi en mer stabil vannstand i Møkeren, noe som vurderes som positivt for fisk/akvatisk miljø. Fylkeskommunen mener NVE bør pålegge konsesjonær å gjennomføre undersøkelser for å vurdere om terskelen fungerer for fiskevandring, også for mindre vandringssterke arter. Arbeid i vann bør av hensyn til ørret/gyting begrenses til perioden 15.6 til 15.9. Det oppfordres sterkt til å unngå anleggsarbeid i hekkeperioden for fugl samt i trekkperiodene vår og høst.

Austmarka Utvikling, 13.1.2025

Austmarka Utvikling mener etablering av ny terskeldam ikke vil overholde dagens konsesjonsvilkår. De mener at etablering av terskeldammen bør utsettes til søknad om nedlegging er avgjort og nye konsesjonsvilkår er på plass. De mener også at endring av flomforholdene i vassdraget nedstrøms, ikke er tilstrekkelig vurdert. Det påpekes også at det må være mulig å slippe minstevannføring fra den nye terskeldammen. Austmarka Utvikling er også skeptiske til om den nye midlertidige terskeldammen vil fungere for fiskevandring inkludert hvitfisk. Det etterlyses en begrunnelse for at det er valgt en kotehøyde på 174,1 m på terskeldammen og etterspørres om denne høyden ivaretar

motorbåtbruk og landbruksinteresser tilknyttet Møkeren. Det bes også om at ny terskeldam utformes med sikte på å redusere det monumentale inngrepet den vil bli oppfattet som. Foreningen mener også at Hafslund må pålegges å bygge en ny reguleringsdam for å opprettholde kraftproduksjonen i vassdraget.

Martin Mellbye, 12.1.2025

Mellbye mener detaljplanen i for liten grad tar opp hvordan den nye terskeldammen vil påvirke flom- og lavvannsforholdene nedstrøms. Større vårflokker kombinert med lavere vannføring sommerstid, vil kunne medføre økte problemer for driften av lavtliggende jordbruksområder langs vassdraget.

Han mener videre at det er feil å legge ned energiproduksjon i Møkeren med kostnader som argumentasjon. Det vil være bedre å bygge en kombinert reguleringsdam/ny Solberg bru.

Mellbye etterlyser at hans eiendom ikke er satt opp som berørt grunneier, en nærmere orientering om ny vannstand i Møkeren som må være tilpasset hans eiendommer og bruk samt type lenser som tenkes brukt og hvordan disse tenkes plassert i forhold til hans eiendom.

Det er ikke mottatt uttalelse fra Kongsvinger kommune.

Vurderinger av høringsinnspill

NVE vurderer det som viktig at toveis fiskepassasje over terskeldammen fungerer som forutsatt. Dette bør derfor undersøkes så langt det er praktisk mulig slik at det foreligger data om dette når vilkårsrevisjon/søknad om nedlegging skal behandles. En eventuell mer langsiktig overvåking av fiskebestander/vandringer, er det naturlig at pålegges av Statsforvalter i henhold til gjeldende eller reviderte vilkår.

NVE er enig med Statsforvalter i at skogrydding av hensyn til fugl og vilt ikke skal utføres i perioden 15.4 til 15.6.

Fylkeskommunen ønsker av hensyn til ørret at anleggsarbeid i vann (etablering av terskeldammen) skjer i perioden 15.6 til 15.9. Av hensyn til fugl bes det om at anleggsarbeid (etablering av terskeldammen) ikke foregår i hekkeperioden eller i trekkperiodene vår og høst. NVE vurderer disse ønskene å være motstridende. Anleggsarbeidene vil skje 40-50 m nord for Finnskogveien (FV 202) som det er knyttet mye ferdsel og aktivitet til. NVE vurderer at dyre- og fuglelivet i området i stor grad er tilpasset menneskelig aktivitet og at behovet for å regulere tidspunkt for anleggsvirksomheten av hensyn til dette ikke er avgjørende. Når dette er avklart, er det naturlig å fokusere på at anleggsarbeidene i vann av hensyn til ørret begrenses til et tidsvindu fra 15.6. til 15.9.

Når det gjelder eventuell negativ påvirkning på Solbergdammen før denne er dokumentert kulturhistorisk, vil NVE bemerke at Solbergdammen i sin helhet ligger utenfor inngrepsgrensene for den nye terskeldammen og derved ikke vil bli påvirket av arbeidene.

Austmarka Utvikling mener den nye terskeldammen ikke vil overholde gjeldende konsesjonsvilkår. NVE kan ikke se at dette medfører riktighet. Det er ikke et krav at regulant må utnytte magasinet i hele spennet fra HRV til LRV. Fastsatt HRV og LRV er yttergrenser for regulantens handlingsrom. Den nye terskeldammen vil medføre at vannstanden i Møkeren holdes mer stabilt gjennom året og på en vannstand som pendler i området kote 174,20 til 174,40. Dette er innenfor reguleringsgrensene på 173,50 til 174,70.

NVE vurderer at det av sikkerhetsmessige hensyn haster med å bedre damsikkerheten ved Solbergdammen. Dette medfører at NVE ikke ønsker å utsette dette i påvente av nedlegging/nye vilkår. Vi vurderer den nye terskeldammen som en midlertidig konstruksjon som vil gi tilstrekkelig sikkerhet i årene frem til nedlegging/nye vilkår er avklart/på plass. Den nye terskeldammen, vil gi forvaltningsmyndighetene verdifull kunnskap/erfaring i de årene den er i funksjon før eventuelt Solbergdammen fjernes. Dersom erfaringene med den midlertidige terskeldammen og dens utforming er gode, vil den kunne godkjennes som en permanent terskeldam. Det vil her være naturlig både å se på vannstands nivå og -variasjon i Møkeren gjennom året samt hvordan den fungerer i forhold til flomforhold i elva nedstrøms. Dersom erfaringene med ny terskeldam er negative, vil NVE vurdere pålegg om retting.

Når det gjelder slipp av minstevannføring, vurderer NVE det ikke som aktuelt å pålegge et arrangement for dette tilknyttet ny terskeldam. Bakgrunnen er at den aktive reguleringen av Møkeren i praksis opphører. Vannføringen ut av Møkeren vil da være definert av naturlig tilsig samt slipp/MVF fra magasinet i Varalden oppstrøms. Den detaljerte utformingen av overløpstorskelen, vil bestemme hvordan tilsiget til Møkeren fordeles til vassdraget nedstrøms over tid. Regulanten opplyser i detaljplanen at hydrologiske analyser viser marginale endringer i vannføringen ut fra Møkeren før og etter etablering av den midlertidige overløpstorskelen. Om den nye terskeldammen medfører at de lave vannføringene ut fra Møkeren bli enda lavere eller opptre hyppigere enn i dag, vil være en del av vurderingen i forbindelse med nedlegging/nye vilkår.

Den midlertidige terskeldammen etableres som en overløpsdam med kledning av sprengt stein. Ved normale vannføringer vil denne typen dam normalt gi mulighet for toveis fiskevandring over selve terskelen. Ved lave vannføringer, vil vannføringen konsentreres i et forsenket løp med sprengstein for å sikre mulighet for fiskevandring også da. Det bør brukes fiskefaglig kompetanse ved detaljutformingen av terskelen og det forsenkede partiet for å skape et strømningsmønster og en vannhastighet som muliggjør toveis fiskevandring. Konsesjonær kan etter post 13 i gjeldende reglement, pålegges både undersøkelser og tiltak av hensyn til fiskebestandene i vassdraget. Forholdene rundt toveis fiskevandring, vil være et naturlig tema i den kommende vilkårsrevisjonen. Etablering av midlertidig terskeldam, vil gi muligheter for å innhente erfaringer om hvordan denne fungerer for fiskevandring i perioden frem til revisjons/nedleggingsaken

behandles. Dersom løsningen ikke fungerer som forutsatt, vil det være aktuelt å pålegge nødvendige endringer da.

Terskelkronen på midlertidig overløpsdam foreslås på kote 174,1. Dette er midt mellom dagens høyeste regulerte vannstand (HRV) og laveste regulerte vannstand (LRV). I praksis vil vannstanden i Møkeren store deler av året ligge 10-20 cm høyere enn terskelkronen. Dette er en vannstand som regulanten ut fra statistikk og lokale tilbakemeldinger, vurderer som et godt kompromiss som de fleste brukere kan akseptere. NVEs erfaring er at ulike brukere ofte har ulike preferanser når det gjelder vannstand. Det finnes derfor ikke noe fasitsvar. NVE vurderer at Hafslund har valgt et nivå på terskelkronen som i utgangspunktet fremstår som et fornuftig kompromiss. Etablering av den midlertidige overløpsterskelen, vil gi mulighet for å få erfaring med hvordan vannivået i Møkeren reguleres med denne utformingen på terskelen og hvordan de ulike interessene opplever dette. Dette vil gi et nyttig datagrunnlag for de endelige løsningene som fastsettes både i kommende vilkårsrevisjon og i nedleggingsaken.

Den midlertidige overløpsterskelen er plassert oppstrøms veibrua fordi det er behov for tilstrekkelig lengde på den for at den skal fungere som tiltenkt. Dette vil medføre et endret synsinntrykk i forhold til dagens situasjon. NVE vurderer at terskelen store deler av året vil være helt eller delvis dekket av vann. Den er i tillegg gitt en lav profil uten vesentlige oppstikkende elementer. NVE vurderer at overløpsterskelen ikke vil fremstå som «monumental». Dersom det under utførelsen viser seg at elementer på dammen fremstår unødvendig, landskapsmessig dominerende, vil det bli pålagt endringer for å redusere de negative virkningene.

Reguleringen av Møkeren bidrar kun med 0,7 GWh/år økt produksjon i Brødbølfoss kraftverk. NVEs foreløpige vurdering er at dette krafttapet er beskjedent. En endelig vurdering vil bli gjort i forbindelse med behandling av søknaden om nedlegging av Solbergdammen.

Utbygger har et selvstendig, privatrettslig forhold til grunneiere som berøres. Dette kommer derfor ikke under de «allmenne interesser» som NVE skal ivareta.

Konsesjonær er ansvarlig for sikkerhet for 3. person ved sine anlegg. Dersom Hafslund velger å varsle båt/kanotrafikk om terskelen med å legge ut lense er dette noe Hafslund må avklare privatrettslig med de grunneiere som eventuelt blir berørt

Vurdering av flom og skredfare

Tiltaket gjennomføres i vassdraget og vil bli berørt av eventuelle flomhendelser. Dette må håndteres av regulant og entreprenør gjennom anleggsperioden. Tiltaket vil etter konsesjonærs beregninger ikke medføre økt fare for flom eller skred.

Tiltaket ligger ikke i et område med ras- eller skredfare.

Vurderinger etter naturmangfoldloven

Kunnskapen om naturmangfoldet og effekter av eventuelle påvirkninger er basert på den informasjonen som er lagt fram i innsendt plan, høringsuttalelser og NVEs egne erfaringer. NVE har også søkt i tilgjengelige databaser som Naturbase og Artskart. Etter NVEs vurdering er det innhentet tilstrekkelig informasjon til å kunne fatte vedtak. NVE mener derfor det er tilstrekkelig grunnlag for å vurdere tiltaket og de virkninger det har på det biologiske mangfoldet. Samlet sett mener NVE at kravet til kunnskapsgrunnlaget etter naturmangfoldloven § 8 er oppfylt.

Tiltaket vil gjennomføres 40-50 m nord for Finnskogveien (FV 202) som det er knyttet mye ferdsel og aktivitet til. NVE vurderer at tiltaket ikke har vesentlige negative virkninger for biologisk mangfold.

Forhold som dere må avklare før arbeidet kan starte

Plan- og bygningsloven

Dere må avklare med kommunen om tiltaket må ha dispensasjon fra gjeldende arealplan. Dette fordi det må være i samsvar med kommuneplanen sin arealdel og gjeldende reguleringsplaner. Dette gjelder selv om tiltaket har fått konsesjon, og dermed er unntatt fra byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven, jf. forskrift om byggesak (FOR 2010-03-26-488 - byggesaksforskriften) § 4-3 første ledd.

Dere må og sørge for at tiltaket blir gjennomført i samsvar med plan- og bygningsloven og tilhørende forskrifter. Dette gjelder særlig reglene i plan- og bygningsloven om tekniske krav (§ 29-5), og krav til produkt til byggverk (§ 29-7) med tilhørende deler av byggeteknisk forskrift. Disse gjelder så langt de passer for tiltaket.

Damsikkerhetsforskriften

Vedtaket omfatter ikke plan for sikkerhet av vassdragsanlegg i konsekvensklasse 1 og høyere etter damsikkerhetsforskriften som også skal være godkjent før anleggsstart.

Naturforekomster, landskapsområder og kulturminner

Vi minner om post 10 om konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift og for kulturminner som konsesjonæren må følge opp i forkant av og under anleggsperioden.

Privatrettslige rettigheter

Vi gjør oppmerksom på at konsesjonæren må sørge for å skaffe seg nødvendige privatrettslige rettigheter for utbygging og drift av anlegget.

Nødvendige tillatelser etter annet lovverk

Før anleggsarbeidet starter må konsesjonæren innhente nødvendige tillatelser etter annet lovverk.

Det skal sendes inn dokumentasjon til Kongsvinger kommune når anlegget er ferdig bygd

Når anlegget er ferdig bygd, skal dere sende kartdata i egnet format med alle fysiske anlegg til Kongsvinger kommune, slik at kartdata kan gjøres tilgjengelige på en enkel måte, jf. byggesaksforskriften § 4-3 fjerde ledd.

Klageadgang

Vedtaket kan påklages, se orientering om rett til å klage på siste side.

Med hilsen

Kristian Markegård
direktør

Mari Hegg Gundersen
seksjonssjef

Dokumentet sendes uten underskrift. Det er godkjent i henhold til interne rutiner

Godkjent av Mari Hegg Gundersen
Seksjonssjef

Kristian Markegård
Direktør

Godkjent i henhold til NVE sine interne rutiner.

Mottakerliste:

HAFSLUND KRAFT AS

Kopimottakerliste:

Lise-Mette Bekkengen
Jan M Melbye
KONGSVINGER KOMMUNE
Austmarka Utvikling
Martin Melbye
STATSFORVALTEREN I INNLANDET
INNLANDET FYLKESKOMMUNE

Orientering om rett til å klage

Frist for å klage	Fristen for å klage på vedtaket er 3 uker fra den dagen vedtaket kom frem til deg. Hvis vedtaket ikke har kommet frem til deg, starter fristen å løpe fra den dagen du fikk eller burde ha fått kjennskap til vedtaket. Det er tilstrekkelig at du postlegger klagen før fristen løper ut. Klagen kan ikke behandles dersom det har gått mer enn 1 år siden NVE fattet vedtaket
Du kan få begrunnelsen for vedtaket	Hvis du har fått et vedtak uten begrunnelse, kan du be NVE om å få en begrunnelse. Du må be om begrunnelsen før klagefristen løper ut.
Hva skal med i klagen?	Klagen bør være skriftlig. I klagen må du: • Skrive hvilket vedtak du klager på. • Skrive hvilket resultat du ønsker. • Opplyse om du klager innenfor fristen. • Undertegne klagen. Hvis du bruker en fullmektig, kan fullmektigen undertegne klagen. I tillegg bør du begrunne klagen. Dette betyr at du bør forklare hvorfor du mener vedtaket er feil.
Du kan få se dokumentene i saken	Du har rett til å se dokumentene i saken, med mindre dokumentene er unntatt offentlighet. Du kan henvende deg til NVE for å få innsyn i saken.
Vilkår for å gå til domstolene	Hvis du mener vedtaket er ugyldig, kan du gå til søksmål. Du kan bare gå til søksmål dersom du har klaget på NVEs vedtak, og klagen er avgjort av ED som overordnet forvaltningsorgan. Du kan likevel gå til søksmål dersom det har gått 6 måneder siden du sendte klagen, og det ikke skyldes forsømmelse fra din side at klagen ikke er avgjort.
Sakskostnader	Dersom NVE eller ED endrer vedtaket til din fordel, kan du søke om å få dekket vesentlige og nødvendige kostnader. Du må søke om dette innen 3 uker etter at klagevedtaket kom frem til deg.
Hvem kan klage på vedtaket?	Hvis du er part i saken, kan du klage på vedtaket. Du kan også klage på vedtaket hvis du har rettslig klageinteresse i saken.
Hvor skal du sende klagen?	Du må adressere klagen til Energidepartementet (ED), men sende den til NVE. NVEs -epostadresse er nve@nve.no. NVE vurderer om vedtaket skal endres. Dersom NVE ikke endrer vedtaket, vil vi sende klagen til ED.

Denne forklaringen er basert på forvaltningslovens regler i §§ 11, 18, 19, 24, 27 b, 28, 29, 31, 32 og 36.